

PRZERYWAĆ (30) *vb impf*

e oraz a jasne.

inf przerywać (2). ◇ *praes 1 sg* przerywam (10). ◇ *2 sg* przerywász (1). ◇ *3 sg* przerywá (4). ◇ *3 pl* przerywają (3). ◇ *praet 3 sg m* przerywał (1). *f* przerywała (2). *n* przerywało (1). ◇ *3 pl m pers* przerywali (3). ◇ *con 3 sg f by* przerywała (1). ◇ *part praes act* przerywając (1) *GosłCast*, przerywając (1) *Mącz*.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Szarpiąc drzec na dwie części lub dziurawić; *perrumpere* *Modrz, Cn*; *prerumpere, rumpere* *Calep, Cn*; *intercipere, interrumpere* *Mącz*; *abrumperere, dirumpere, discutere, perscindere* *Cn* (5) : *Interrupte, Przymuyąc/ Przerywając. Mącz 361b, 36a*; *Praerumpo – Przełumuję [!], przeriwam. Calep 838b*; *Rumpo – Przeriwam, rozriwam. Calep 932a.*

Przen [co] (1) :

W porównaniu (1): Niektóre prawá fą ták poftánowione/ iż pożytkom wielkich Pánow słužą/ á chudźinę niewolítwem trapią/ ktora wnich iáko w sieci więźnie/ á mocarze przerywáią ie iáko páięczynę [*tanquam telae aranearum perrumpantur*]. *ModrzBaz 72v.*

2. Naporem robić wyłom w szeregach wojska; *perfringere phalangam a. aciem a. hostium* *Cn* [[*kogo*], *co*] (1) : *Lecz zbroynym Niemcom ręczney bitwy nie wytrwáli/ Tylko z łukow vffy ich z boku przerywáli StryjKron 527; [Tátárowie zás z łukow tańcem zwykłym záieżdzáiąc bez przeftanku Litwę przerywáli StryjKron 392.]*

[*W połączeniu szeregowym: ták iż fię Moskwá ftrwożona miefzác bez fpráwy poczęłá/ á náfzy ich tym fmieley przerywáli/ bili/ fiekli/ y imáli StryjKron 773.*]

3. Wyrwać rośliny lub ich części spomiędzy innych (1) :

a. *Pleć [od czego] (1) :* *Runcare segetes, Pleić przerywác od zielská Mącz 361c.*

b. [*Przerzedzác wyrwijąc [co]*]: tedy nalepiey ią [*rzepę*] przerywác gdy iuz moc weźmie *Cresc 1571 195*; *W kráinách źimnych lift ná winnicách przerywáią áby fię iągody mogły doftawác od gorácości fłóncá Cresc 1571 695.*]

4. *Przestawác, nie kontynuowác lub sprawiac, że ktoś przestaje, coś nie trwa dalej (20) :*

a. *Własne działanie lub stan; rumpere* *Modrz [w tym: co (3)] (5) :* *widząc/ ifz w Lifybonie náwiedzánie przyziaciół y znáiomych/ iego święte zábáwy przerywáło: prágnąc ná rzeczy duchowne pokoiu więtfze^{go}/ profił fię áby był gdzie miedzy obce y nieznáioime poftán. SkarŻyw 542.*

Zaprzeczony part praes act w funkcji okolicznika sposobu: »nie przerywając« = *bez przerwy, stale (1)*: *Infzych ná ten czás zaftug, przyftug y ftáránia zámilczę, które W. M. ták Królowi Ie^{go} M. pánu fwému, iáko rzeczy(ospolitej) wftytkiéy, nieprzerywáiąc, łobie nie folgując, vftáwicznie czynifz y oddáiefz GosłCast 7.*

Zwroty: »sen przerywác« (1): *gdzyefz [Maryja] czáfto fen y robotą łobye przerywála wftauayąc/ a pyfmo czczyła proroczkye PatKaz III 143.*

»sobie przerywác« [*w tym: czego (1)*] (2): *PatKaz III 143; [św. Hugon] Przy ftole máiąc czytelniká/ gdy fię co nabożnego tráfiło/ powtore rofkázuiąc/ á fłodkości oney duchowney lepiej niźli potraw ćielefnych fńákuiąc/ łzami fię zálewał: ták ifz łobie fńáku w potráwách przerywał. SkarŻyw 292.*

Szereg: »przerywać i mieszać« (1): Zápprawdę ná dobrego człówieká [!] to należy/ nic łobie ták wielce nieważyc/ dla czego byś pokoy łwoy ábo cudzy przerywać y mieřzác [...] miał *ModrzBaz* 107.

b. *Cudze działanie lub stan; interrompere Mącz, Cn; dirimere, obturbare Calep, Cn; inturbare Modrz [w tym: co (11)] (15) :* Interrumpo, Przemuyę/ Przerywam/ Prześkadam/ Przekázuyę. *Mącz* 361b; *ModrzBaz* 7v [2 r.]; iż by [sędziowie] łądzić vtáwicznie bez łwey/ y ludzkiej łzkody mogli/ á śmierć ktorego żeby ładow nieprzerywála. *GórnRozm* K2v; *Calep* [719]b.

przerywać komu (3): A narodowie oney źiemie [...] bronili im budowác/ á czyniac wtárczki ná nie/ przerywáli im/ by nie było dokonano budowanie [*prohibebant eos aedificare*] zá czálu Krolá Cyrulá *Leop* 3.*Esdr* 5/73; A tu v was niewiem tákli ielt/ że nikt nikomu Wolności nie przerywa. *GórnRozm* Bv. *Cf* »sen przerywác«.

Zwrot: »mroz przerywác« = *rozmrażác* (1): Regelo – Odmrazam, mrozprzeriwam. *Calep* 905b.

»sen przerywác [komu]« (1): Nie radby go [gospodarza] przebudził/ łnu mu nieprzerywa/ Ni káfzlem/ ni kichániem: niech zdrow odpoczywa. *KlonWor* 5. [*Cf* też **a.** *Szereg:* »przerywać i mieszać« *ModrzBaz* 107.]

Szereg: »przerywać i przekazać« (1): że Sámárytani tę robotę bárzo przerywáli y przekazáli/ tákże łie łtáło/ iż tá robotá pierwřzego kořciolá zmurowániu/ przyrownác łie nie mogła *BielKron* 266.

a. *Cudzą wypowiedź; interpellare Calep (4) :* Pytác go poczęli: ále mówić prze łykánie [= łkanie] nie mogli. ciężkość łerdeczna/ łłowá przerywála *SkarŻyw* 58.

przerywać komu (1): Abowiem [...] y zá tym porządkiem bywa záchowaná wtciwołć Sądu/ iż ieden drugiemu nie przerywa łpráwy/ káždy bywa łtátecznie wyłfuchan *GroicPorz* i3v.

przerywać czym (1): Obstrepo – Przeriwam rzecz zgiełkiem, mowá łie przeciwię. *Calep* [718]a.

Zwrot: »przerywác mowę, rzecz« = *dirimere colloquium, interrompere colloquium a. sermonem Cn* (1:1): Interpello – Przeriwam mowe, wpadam w drugiego rzecz. *Calep* 553a, [718]a.

β. *O dolegliwościach* (1) : A gdy tę łobodę/ łkorzeniem wyłokiego łlazu vtłuczeńz á przyłóżyłz ná macicę paniey tedy taki plałtr bol przeriwa *FalZioł* I 12b; [gdy w lekarłtwie łurowey cebule bywa pożywanie/ tedy oná zágrzewa/ grube á lipkie wilgoty w cíele przerywa *Cresc* 1571 209].

5. *Prawdopodobnie kalka z łac.: Wydzierać, zabierać coś komuś; przen [komu co] (1) :* Rzekła Lia (iáko niewiáłty) łeřcže máłto małz w tym iż mi przerywałz mężá [*Parumne tibi videtur, quod praeripueris maritum mihi Vulg Gen* 30/15]/ ále y iágoty chcełz brác łyná mego. *BielKron* 15.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Perrumpo, Przerywam/ Przetárgam/ Gwałtem łie przedieram/ Przebiyam. *Mącz* 361b; Interrumpo – Przeriwám. *Calep* 554b.

Synonimy: 1. drzeć, dziurawić, podzierać, przetargać, rozdzierać, rozrywác; 2. przełamowác; 3. pleć, plewić; 4. kończyć, przestawác.

Formacje współrdzenne cf RWAĆ.

Cf **PRZERYWAJĄCY, PRZERYWANIE, PRZERYWANY**